

1068.

R. Lenz.

Tradit. m. Maio 1825.
Recens. eod.

Nº. 21.

2

Græcia capta ferum victorem cepit et artes
Intulit agresti Latio. — — — Horat.

Inter jucundissimas et gravissimas quaestiones
optimo jure et ea referenda mihi videtur, qua
non singulorum modo hominum, sed gentium quoque
ac populorum varios in literarum artiumque
studio progressus docemur. Invenimus enim omnes
fere in orbe terrarum populos aliorum inventa
sibi vindicantes videre et alterum alterius in-
duentem ingenium. — Quod si nos, meliori de
rebus divinis eruditione, quam priores homines
imbuti, satis superque cognoscimus illam vetē-
rum nonnullorum hominum et totarum gentium
opinionem, qua animorum quandam post mortem
ab aliis in alia corpora migrationem statuebant
errorem fuisse nec nisi inanem superstitionem,
— tamen, siquidem illam religionem ita in-
terpretemur, ut, quod veteres de singulis cujusque
hominis edixerint animo, id nos ad gentium po-
pulorumque totorum animas referamus, quo-
dam modo ipsi errori aliquid veri inepti videatur.
Est enim, quod animum totius cujusdam popu-
li appellamus, quaedam earum rerum, ut breve

dicam, comprehensio, quibus alius ante alias populos atcellit; in quarum numerum, quicquid ad liberarum studium pertinet, praecipue referendum. Potest igitur ille ingenii cultus, potest illa tum in liberarum doctrina, tum in morum humanitate atque urbanitate praestantia ejus populi, cujus est, quasi animus appellari, quo velut corpore continetur. Corpus autem ut mortale semper atque caducum est, sic etiam, quod populi corpus diximus, non nisi per certum quoddam temporis spatium aiget, quo peracto dissolvitur. At ut omnes animi sic ille etiam populi immortalis. Etenim praecedentium documentum, quod, populis, quibus ipse, tamquam animi, corporibus concluduntur, aliis aliis pervertentibus, aliis que sub aliorum ruinis efflorescentibus, ipsae non cum suo quaque corpore dissolvuntur sed (simili quodam antiquae de Phoenice fabulae modo) immortales ex superatae gentis cinere, in eam, quae superavit, transmutantur, novoque hoc corpore indutae, renovatis ipse viribus in majorem saepe claritudinem efflorescant. Quamobrem quod supra diximus, posse hanc humanitatis ab alio ad alium, praesertim a victo ad victorem populum transitum cum illa Aegyptiorum aliorumque veterum de migra-

3
tione, quam vocabant, animorum apixione conferri, haud false nobis videtur esse locuti. Ceterum si omnium populorum, tam veterum, quam recentiorum, exceptis modo plane incultis, animas (pergi mus ita dicere) contemplemur, eosque paulo diligentius comparemus, manifestum est, quamvis videatur ingenii cultu alius ab alio longe diversus, tamen unam fuisse atque eandem fontem ex qua omnium in terrarum orbe populorum emanavit disciplina; quae etiam si aliis apud alias gentes (affluens) permixta et alibi aliter variata et colorata appareat, tamen tantam ubique prioris aquae continet copiam, ut origo illa communis ex quaque colluvie haud difficile dignoscatur. Etenim quis est, qui, cum eorum veterum populorum, quae orientales plerumque nominantur, tum omnem disciplinam, tum linguas, non dico cognoverit sed vel primoribus tantum labris gustaverit, non intelligat, inveniri inter omnes illas gentes haud parvam, et in vivendi cogitandique ratione et in singulis singulae cujusque linguae verbis, similitudinem? Transiit autem ea ipsa doctrina ab illis, quos modo memoravimus, gentibus ad eos, quae proxime iis habitabant, dein ab his ad alias atque alias populos; ita ut, quacumque ullus unquam populus gavissus sit, aut hodie adhuc gaudeat, disci-

plina, ea magis minusve et per orientales iis libe-
rarum principis fundata. — Egitur, ut Phae-
nices atque Aegyptii veteres tum alias, quarum
societate contingebantur, gentes, tum maxime Grae-
cas plurima rerum rudimenta docebant, — sic
nunc de Graecis ipsis, quantum ad Romanorum
conformandum ingenium atque augendam eruditio-
nem valuerint, pauca dicere mihi proposui.

Per omne illud temporis spatium ab urbe con-
stituta usque ad primum Carthaginiense bellum fi-
nitum, rudes atque omnis fere humanitatis ex-
perdes Romani in asperis tantum bellis armisque
versabantur, quae, quin remolissimis tergis in-
ferrent, minime haesitabant, nec ullam studio
humanitatis ac liberis artibus aperam navabant.
Spernebantur artes ac disciplinae, dum mollire
et effeminare animum, non excolere, videbantur.
Unde factum est, ut, cum aliae gentes, praecipue
Graeci, optimarum artium jam dudum summo
amore ac studio tenerentur, perpauci tantum
homines Romae vixerint, qui liberalissimo illo
studio incensi, artibus disciplinisque penitus se
dedissent. Nam eo tempore intra Romanos
neque illustres florebant philosophi, nec egregii

4
poetae aut oratores, — neque, propter ea, quae
domi forisque alia ex aliis prebantur, bella,
quavis praecleris ingenio ulla data occasio est
animum doctrina et artibus excolendi. Quin-
to autem et confirmato imperio, ubi primum
Romani pace coparent acquiescere, tum quassa-
ta tandem aliquando honesti otii suavitate, libe-
rarum quoque ac liberalium artium non uti-
litate modo, sed dignitatem etiam et dulce-
dinem cognoscebant. Quod vero fieri sane non
poterat, nisi alias jam populos, quas vel usu
sibi ac mercatura conjunxissent, vel armis
id quod crebrius est factum, imperio suo subjecis-
sent, illo, quo ipsi carebant humanitatis ac libe-
rarum studio florentes viderent. Ex quorum exem-
plis nunc demum non solum nihil esse in arti-
bus colendis servile vel virili animo indignum
intelligebant, sed quidquid humanum, ingenium,
honestumque sit, liberalium studio contineri.
Movebantur videlicet primum ad ingenium co-
lendum Siciliae et Magnae Graeciae, quam vo-
cant, proximae sibi regionis, exemplo; quippe
quae inter ceteras philosophorum sectas praeser-
tim celeberrimi illius Pythagorae, nec non de-
moxpianis, quorum alter Crotonae, alter Eleae

magnam discipulorum vim coegerat, ac ut si
cognovisset placita; ita ut literarum et phi-
losophiae studio jam antiquissimis temporibus
haud mediocriter creverit. Plurimum autem Ro-
mani ~~proprie dictae~~ Graeciae incolis debuerunt. Legati
illi Athenas missi, qui leges colligerent, primi con-
suetudinem cum Graecis iungebant; et secundo bello
Punico finito, duce Livio Andronico jam ad exem-
plum Graecorum spectacula edebantur, quae arti-
bus quibus liberalis doctrina atque ingenua conti-
netur, viam aperiebant. At vetustissima, quae
Romam mittebatur, legatio, duce Carneade phi-
losopho, principes Romanos Graecarum discipli-
narum studio imbuerebat. Cum autem Romani
exterarum terrarum praesidiis praeficiendi cupi-
ditate flagrantes, ipsam Graeciam, quae inter
omnes antiquitatis terras politiore sua humeri-
tate atque eruditione excellebat, invaderent
et Mummio consule anno centesimo quadra-
gesimo sexto ante Christum natum, in provin-
ciae formam redigerent. — tum, inquam, se-
rocorum animam Graecia, at quae ad
ingenuas artes ^{colendas} impulserit, quodammodo
domuit. Corinthus enim, quam splendidissi-
mam Graeciae, nescio an solius vetustatis, urbem

5
barbari illi et inculti victores expugnaverant
omnibus summarum artificum operibus adeo
erat repleta, ut Romani, plane obstupescerent, quae-
cumque artis monumenta in manus venissent, Ro-
mam auferrent. Perlustrantibus igitur iis
tabulas statuasque, clarissimi illi Phidias,
Parrhasius, Apelles ceterique, qui et his tem-
poribus maximi merito artifices aestimantur,
praesentissimo cuique ingenio et liberalium
artium amantissimo visi sunt talia ad imitan-
dum proponere exempla, qualia, ut sua arte
exprimeret, quam maxime studendum sibi
putaret. Nunc et Graeci homines, qui pe-
tria relicta, fere gregatim Romam commigra-
bant, cum quisque eorum una certe ingenua
arte instructus esset, benignissime excipiebantur.
Nam alii egregias se praebere artifices, alii
festivis quibusdam carminibus opulentos,
quibus familiariter utebantur Romanos de-
lectaverunt; pars, scholis ad docendam
crudiendamque juventutem constitutis,
modo varia philosophorum placita, modo na-
thematicas disciplinas et Physicam Roma-
nos, harum artium expertos, docebant;

pars denique urbanitate et morum elegantia,
qua Aetici veteres prae ceteris excelluisse dicun-
tur, se commendabant. Unde mox factum est
ut docti plures Romani filios jam nulli alii, nisi
perpolito ac perdocto Graeco, traderent erudien-
dos, nec ullus, nisi qui Graeca optime calle-
ret, pro erudito homine haberetur. Tum
Romae celeberrimus quisque ingenio Graecos
non imitari inado, sed interdum etiam aequare
felicitate conatus est; tum lingua Latina, quae
ne cum perpoliretur venusta et longe lateque
pervulgata lingua Graecorum, pulcherrime
exornata, verborumque et copia et fragilitate
amplificata; Graeca enim legebantur a
pud omnes fere gentes, Latina suis finibus
exquis, sane, continebantur. - Parvo igitur
temporis spatio in Romanis etiam,
summopere studentibus Graecorum quasi
divinitus missa opera propius inspicere,
auctores haud exigui sane pretii exstite-
runt. Jam enim eos, quoad carmina con-
denda Musae adhortabantur, id solum conseren-
tes videmas ac laborantes, ut in optimorum
illorum, ex quibus exempla sibi ad imitandum

6
sumserant, poetarum numero collocentur.
Ex quo quidem tempore aurea illa aetiam
aetas florere coepit, qua Romani usque ad Au-
gusti mortem florebantur. Elucet inter omnes
hujusce temporis poetas Virgilius noster, Lo-
meri ac Theocriti felicissimus imitator.
Qui, etiamsi non prorsus eadem qua Hor-
tus locutus est, orationis vi ac simplicitate
atque illa in comparando audacia passus sit,
tamen omnium, qui unquam idem sibi pro-
ponere exemplum conati sunt, sane dignis-
simus patet meretur, qui, cum apertis dis-
positione, tum ipso sermone, caeco Maconidi
comparatur. Nec non Maralia carmina sum-
mam merentur laudem, quippe quae nunc phi-
losophorum quaestiones, easque difficillimas,
accuratius inquirent, nunc tam alle eo-
lent, ut fere a Pindari elato ingenio profecta
videantur. Quis deinde est, qui amplissi-
mam Ciceronis gloriam ignoret? Quam quin-
dem ille consecutus est non solum propter su-
dum illud, quod summum ad philosophiam,
nescio an, nobilissimum litterarum genus,
coadulit; sed praesertim etiam, quia tanta

erat in eo dicendi facultas, ut ipsi Demosthe-
ni, latius Graeciae disertissimo et acutissimo
oratori, minime posthabendus mihi videa-
tur. Quod aulem historiae attinet studium
conspicua sane et e Romanis ingenia prae-
runt. Neque enim est, quod Herodoto Livium
Thucydidi Sallastium vel Tacitum apponere
haesitemus.

Quo factum est, ut Romani, cum antea armis
modo civilibusque virtutibus reliquos omnes po-
pulos superarent, nunc ingenio etiam litterisque
excellerent. Attamen si hoc ferocissimi antea popu-
li tam subito accensum ac tam celeriter exardescens
studium liberalium paulo accuratius inquiremus,
haud erit difficile intellecta, quibus et qualibus
illa flamma causis et initio nata, et per tantum
temporis spatium adflata semper, ac novis quasi
identidem nutrita materiis sit: - quippe ex causa
lis manifeste apparcat, fuisse quidem non paucos,
qui, vero quodam ipsam Massarum in-
flammati amore, aras consecraverint hisce
Deabus; ceteris autem ex altera parte multo
majorem numerum eorum, qui non nisi ina-
nti ambitione impulsus, quam plurimis Graeca

7
artis Graecique ingenii monumentis domos suas
atque hortos impleverint, id tantummodo labo-
rantes, ut illa politionis ejusdem humanitatis
et elegantiae fama, quae revera quidem ea
aetate permagni ubique aestimari solebat, ex-
celleret. Fuerunt denique quidam locuplet-
es, qui nullam ob aliam causam, nisi quod ce-
teras idem facere vidissent, idque velut jam
moris esse crederent, ingentes sibi pretiosissima-
rum rerum, quas ne aestimare quidem possent
acervas congererent, vellentque simul semel
ipsas, simul ceteras persuadere, se magnos esse
Macedonates. Prava ista ac praene ^{culis} ~~videtur~~
non fructuam, quas praebet studium disciplinae
sed levis celebratis atque auctoritatis ^{cujusdam} ~~cupi-~~
ditas, etiam ipsorum quidem Graecorum
praesertim posteriore tempore, - sed multo la-
minus, quam Romanorum fuisse videtur.

Quos denique etiam profuturum feliciores fuisse
in imitando, quam in inveniendo faciles et
fecundos. Romae enim, quaecumque in
Graecia floruerant sectae philosophorum suas
quidem quaeque invenerunt scholares, ad nemo
usquam existit novarum scholarum auctor, nemo

8
in propria cathedra philosophiae doctor.

Quamobrem, si de bellis gestis inter duas populos potentissimos totius antiquitatis atque excellentissimos, teste historia judicemus, sane praesidendum mihi videtur, ex eo quidem certamine, quod armis erat decernendum ac fortitudine, haud dubie victores abire Romanos, ex altero autem, quo de artium ac disciplinarum praestantia, quo de litterarum palma est dimicandum, victos esse, ut ita dicam, occisione preceps occisos. —

